

การพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะสำหรับ ครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ

THE DEVELOPMENT OF TEACHERS' SKILLS OF BUDDHIST INSTRUCTION FOR SCHOOLS AFFILIATED WITH THE NAKHON NAYOK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE UNDER THE ROYAL PROJECT

ผู้วิจัย

กิตติชัย สุธาสิโนบล¹

Kittichai Suthasinobon

Dr.kittichai2010@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายกภายใต้โครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 2) พัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายกภายใต้โครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 3) ศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะฯ และ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนโดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะฯ

กลุ่มเป้าหมายคือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน 20 โรงเรียน จำนวนครูผู้สอนทั้งสิ้น 221 คน ในปีการศึกษา 2557 การเลือกกลุ่มเป้าหมายเป็นการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ 2) แบบประเมินทักษะการสอนครูด้านการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของครูและ 4) แบบสอบถาม

ความพึงพอใจของนักเรียนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการบันทึกและสังเกต แล้วนำเสนอโดยการเขียนเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน สรุปพบปัญหาใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี และ 3) ด้านการวัดผลประเมินผล
2. ผลการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 5.00$)
3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการพัฒนาทักษะการสอน พบว่า ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะฯ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.59$) หลังการพัฒนาครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.55$)
4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ : การเรียนการสอนแบบพุทธะ โครงการตามพระราชดำริฯ

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาการประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ABSTRACT

The research objectives were 1) to study the problem of learning management by using the Buddhist Instruction in the schools affiliated with the Primary Educational Service Area Office under the Royal Project of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn, 2) to develop teaching skill by the Buddhist Instruction for the teachers belonging to Nakorn Nayok Primary Educational Service Area Office under the Royal Project, 3) to study teachers' satisfaction with the Buddhism-based teaching skill development, and 4) to study students' satisfaction with the Buddhism-based teaching skill development

The total number of the target group was 221 primary school teachers purposively selected from 20 schools under the command of the Nakorn Nayok Primary Educational Service Area Office under the Royal Project (2014 academic year). Research instruments consisted of 1) Buddhism-based teaching plan 2) Buddhism-based teaching skill evaluation form 3) Teachers' satisfaction questionnaire 4) students' satisfaction questionnaire. Quantitative data were analyzed by average mean, standard deviation while qualitative data collected by observing, recording and writing a descriptive report.

The research findings were as follows:

1. The problems of the learning management were found in three aspects: 1) learning activities, 2) media, innovations and technology, and 3) measurement and evaluation.
2. The level of teaching skill development was found highest by experts (Mean = 5.00)
3. The level of teachers' satisfaction was found moderate in the pretest (Mean = 2.59) and high after the development (Mean = 3.55).

4. The level of students' satisfaction was in good level.

Keywords: The Buddhist Instruction, The Royal Project

บทนำ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถทรงเยี่ยมราษฎรในชนบทห่างไกลและทุรกันดารทั่วประเทศมาตั้งแต่ยังเยาว์พระชันษาได้ทอดพระเนตรเห็นสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ทำให้ทรงทราบปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความยากจน ความขาดแคลนอาหารและปัจจัยต่างๆ การขาดบริการสาธารณสุขและการศึกษาจึงมีพระราชหฤทัยมุ่งมั่นที่จะทรงช่วยเหลือเด็ก เยาวชน และประชาชนที่ด้อยโอกาสในถิ่นทุรกันดารเหล่านี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเริ่มงานพัฒนาในปีพุทธศักราช 2523 โดยทรงทดลองทำโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 3 โรงเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดอาหารและพัฒนาภาวะโภชนาการและสุขภาพของเด็ก ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร หลังจากนั้นได้ทรงขยายงานพัฒนาในด้านอื่นๆ อีกเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนให้ดีขึ้นพร้อมทั้งขยายพื้นที่การดำเนินงานมากขึ้นด้วย โดยโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ “สำนักงานโครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ รับผิดชอบดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริ

แนวทางในการดำเนินงานโครงการพัฒนาเริ่มในสถานศึกษา ก่อน ถ้าท้องถิ่นใดยังไม่มีสถานศึกษาก็จะเข้าไปรวมกลุ่มเด็กในพื้นที่ และจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหรือโรงเรียน และทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผ่านกระบวนการทางการศึกษา หลังจากนั้นจึงขยายการพัฒนาไปสู่ชุมชน โดยยึดหลักการดำเนินงาน ดังนี้ 1) การพึ่งพาตนเอง โดยเน้นให้ทุกคนได้ช่วยเหลือตนเองก่อนเป็นอันดับแรก เช่น การให้เมล็ดพันธุ์พืชผัก พันธุ์สัตว์

เพื่อผลิตอาหารไว้บริโภคเอง แทนที่จะให้อาหารโดยตรง สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ต่อไป 2) การมีส่วนร่วมเน้นให้ผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์จากการทำโครงการได้มีส่วนในการช่วยคิด ช่วยทำ เช่น การที่ผู้ปกครองและเด็กต้องร่วมกันวางแผนและทำการผลิตพืชผลทางการเกษตร จัดเวรในการประกอบอาหารกลางวันซึ่งมีผลทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ได้เรียนรู้และเข้าใจในกิจกรรมที่ทำอยู่ 3) การพัฒนาแบบองค์รวมโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นการพัฒนาในทุกๆ ด้านไปพร้อมๆ กัน นอกจากนี้กลุ่มเป้าหมายจะต้องได้รับความรู้จากกิจกรรมที่ทำและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตต่อไปได้ เช่น โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหาร มีการดำเนินกิจกรรมให้ความรู้ด้านเกษตรกรรมและกลุ่มเป้าหมายได้ปฏิบัติจริงทั้งการปลูกและประกอบอาหารนอกจากนี้ยังมีการสอดแทรกหลักสูตรสหกรณ์ในการผลิต เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มผลิตและจำหน่ายผลผลิตที่เหลือผลที่ได้นอกจากจะมีอาหารรับประทานแล้วยังเกิดการรวมกลุ่มกันทำงานและมีรายได้เสริม 4) พัฒนาระบบประสานงานความร่วมมือจากทุกส่วนในการช่วยเหลือจากภาครัฐบาลและภาคเอกชน ทั้งในและต่างประเทศมีการจัดทำแผนงานหลักของโครงการทุกๆ ระยะ 5 ปี เพื่อให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางทำให้งานต่างๆ มีความก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ 5) พัฒนาผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยมีการอบรม การประชุมสัมมนา การศึกษาดูงาน เพื่อให้ความรู้และเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ปฏิบัติงาน โครงการเป็นประจำ รวมทั้งมีการประเมินและรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทราบถึงความก้าวหน้าของโครงการ และสามารถนำไปปรับปรุงการดำเนินงานได้ 6) ยึดหลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมการพัฒนาต่างๆ จะต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้

การดำเนินงานโครงการตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ดำเนินการในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนจำนวน 183 โรงเรียน ใน 38 จังหวัดทั่วประเทศ โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 178 โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 266 ศูนย์ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 15 โรงเรียน ส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยเตาะแตะในพื้นที่จังหวัดสกลนคร น่าน และตาก จำนวน 30 ศูนย์ โรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 7 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในพื้นที่จังหวัดน่าน แพร่ และเชียงราย สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 39 โรงเรียน ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 27 โรงเรียน รวมมีพื้นที่ดำเนินการทั้งหมด 745 แห่งทั่วประเทศ (ข้อมูลปีการศึกษา 2552)

ปัจจุบันมีโครงการที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ดำเนินการเพิ่มขึ้นมากมายและโรงเรียนในโครงการพระราชดำริ มีความเข้มแข็งและเจริญก้าวหน้าเป็นอันมาก แต่ปัญหาที่ตามมาคือเมื่อโรงเรียนมีโครงการและมีความเจริญอย่างรวดเร็วแต่ครูผู้สอนยังขาดการพัฒนาทักษะการสอนที่มุ่งพัฒนาความรู้ควบคู่คุณธรรม อีกทั้งนักเรียนยังขาดความสมบูรณ์ในตนทั้งทางด้านความประพฤติที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต ความมั่นคงทางจิตใจ และความเจริญอกงามทางปัญญา เพื่อก้าวไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ประกอบกับการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนในเชิงการปลูกฝังคุณธรรมก็มีไม่มากนัก และยังขาดการพัฒนาในเชิงบูรณาการการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งยังไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ของ

โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
จังหวัดนครนายก เพื่อสนองพระราชดำริฯ

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวการจัดการ
เรียนการสอนแบบพุทธะน่าจะเป็นการจัดการเรียนการ
สอนที่จะนำมาเสริมสร้าง และเพิ่มพูนศักยภาพครูด้าน
การจัดการเรียนการสอนที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้
อย่างเต็มประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความ
สมบูรณ์ทั้งความประพฤติที่ถูกต้อง จิตใจที่ดีงาม และ
ปัญญาที่เฉียบแหลม เนื่องจากการจัดการเรียนการสอน
แบบพุทธะ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับ
หลักพุทธธรรม โดยผู้สอนจัดการสภาพแวดล้อมและ
บรรยากาศ (ปรโตโมสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตรเพื่อส่งเสริม
ให้นักเรียนมุ่งศึกษาแก้ปัญหา หรือแสวงหาความรู้อย่าง
เป็นองค์รวม เพื่อพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้านด้วยวิถี
วัฒนธรรมแสงปัญญาผ่านระบบไตรสิกขา มีขั้นตอนการ
เรียนการสอน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างศรัทธาเป็นขั้น
เตรียมนักเรียนเพื่อให้เกิดความเชื่อ และความรู้สึกรับซึ่ง
ซึ่งเกิดจากความมั่นใจในเหตุผลเท่าที่รู้เห็น มั่นใจว่า
เป็นไปได้ มีคุณค่าและมั่นใจว่าสามารถพิสูจน์ให้เห็นจริง
ได้ในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยการสวดมนต์
ฝึกสมาธิในลักษณะต่างๆ และทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่
ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ได้ทดลองปฏิบัติจนประจักษ์
ความรู้จริงด้วยตนเองด้วยการสนทนา อภิปราย ถามคำถาม
เพื่อนำเข้าสู่บทเรียน พร้อมทั้งเตรียมบุคคลิกภาพครูที่เป็น
กัลยาณมิตร สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน แสดงความรัก
ความเมตตา ความจริงใจต่อผู้เรียน พร้อมทั้งจัดสิ่งแวดล้อม
และบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ
ที่เรียนเพื่อความเจริญงอกงามแห่งปัญญา (ปรโตโมสะ)
ขั้นที่ 2 ขั้นปัญญาอุคคิธรรมเป็นขั้นที่ครูและนักเรียน
ร่วมกันอภิปรายและกำหนดหลักการ กฎเกณฑ์ในการเรียน
เตรียมกิจกรรมการเรียน แบ่งกลุ่มนักเรียนให้เหมาะสมกับ
กิจกรรม และจัดเตรียม สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ที่ใช้
ในการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาปัญญา เป็นขั้นที่ใช้
กระบวนการคิดโดยแยกคาย (โยนิโสมนสิการ) ในการพัฒนา
ผ่านกิจกรรมการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง สืบเสาะหา ความรู้

โดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการ
กลุ่ม การศึกษานอกสถานที่ การเก็บรวบรวมข้อมูลการจด
บันทึกข้อมูล การแก้ปัญหาตามแนวทางอริยสัจ 4
การเรียนรู้มีความสุขและมีความหมายพร้อมทั้ง
อภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับความรู้ ข้อคิดเห็น ที่ได้จากการปฏิบัติ
กิจกรรมนักเรียนนำเสนอผลงานที่เกิดจากการทำกิจกรรม
ขั้นที่ 4 ขั้นปรับปรุงและประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่นักเรียนปรับปรุง
พัฒนางานเพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปใช้
แก้ปัญหาในสถานการณ์จำลองหรือชีวิตจริงสู่ความสำเร็จ
ด้วยความพอใจความเพียรพยายาม กระตือรือร้น จิตใจ
จดจ่อ และใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญให้รอบคอบ
หรือจัดทำเป็นแผนพับ แผนที่ความคิด (Mind map) หรือ
โครงงานเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น และขั้นที่
5 ขั้นสรุปและประเมินผล เป็นขั้นส่งเสริมให้นักเรียน
สรุปความรู้ ประเมินผลงานของตนเองและกลุ่มเปิดโอกาส
ให้นักเรียนได้แสดงผลงาน และปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยน
เรียนรู้ร่วมกันทั้งในเชิงเนื้อหาที่เรียน และในเชิงของการ
เชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรม ผ่านกิจกรรมร้องเพลงสรุป
บทเรียน อภิปรายสรุป ประเมินชิ้นงาน ทำแบบฝึกหัด
แบบทดสอบ หรือจัดเก็บผลงานในแฟ้มสะสมงาน (กิตติชัย
สุธาสิโนบล. 2555: 65-69) ซึ่งถ้าครูผู้สอนสามารถเขียน
แผนการสอน และสามารถจัดกิจกรรมตามแนวทางของ
การจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะจะสามารถทำให้
ผู้เรียนบรรลุตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจ
ศึกษาการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียน
การสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายกภายใต้โครงการ
ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม
ราชกุมารี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียน
การสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก
ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน ปรับเปลี่ยน
ให้เท่าทันต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้และ

สามารถสร้างประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรมสูงสุด
ตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะและสังคมไทยสู่สังคม
แห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียน
การสอนโดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ
สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

2. เพื่อพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการ
เรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก
ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการ
พัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอน
แบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตาม
พระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในการ
จัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนโดยใช้การจัดการเรียน
การสอนแบบพุทธะ สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ภายใต้โครงการ
ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม
ราชกุมารี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ประชากร คือ ครูผู้สอนระดับ
ประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตาม
พระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม
ราชกุมารี จำนวน 20 โรงเรียน จำนวนครูผู้สอนทั้งสิ้น
221 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การพัฒนาทักษะการสอนตาม
แบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. รูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบ
การจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ

2. ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการพัฒนา
ทักษะการสอน

3. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการ
เรียนการสอนฯ ของครู

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
(Action research) โดยกำหนดวิธีการดำเนินการเก็บ
รวบรวมข้อมูลการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการ
จัดการเรียนการสอนแบบพุทธะสำหรับครูในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก
ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ ประกอบด้วย 4
ขั้นตอนของเคมมิสและแมคแทกกาท (Kemmis, and
McTaggart, 1990: 53-90) ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 สะท้อน
สภาพทั่วไปของงานที่ปฏิบัติอยู่ (Reconnaissance)
ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน (Planning) ขั้นตอนที่ 3 การ
ปฏิบัติการและการสังเกต (Acting and observing) และ
ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล (Reflection) ดังรายละเอียด
ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สะท้อนสภาพทั่วไปของงานที่ปฏิบัติอยู่
(Reconnaissance)

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้า
ข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็น เพื่อเป็นการสร้างกรอบ
แนวคิดในการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการ
เรียนการสอนแบบพุทธะสำหรับครูในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก
ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน (Planning)

การสร้างรูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนตาม
แบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะสำหรับครูใน

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ (ฉบับร่าง) โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานแนวคิดเกี่ยวกับแบบ การจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะสำหรับครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ มาเป็นกรอบในการ กำหนดรูปแบบพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการ เรียนการสอนแบบพุทธะสำหรับครูในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ โครงสร้างของรูปแบบฯ

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการและการสังเกต (Acting and observing)

วัตถุประสงค์ของการทดลองใช้รูปแบบการ พัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอน แบบพุทธะสำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตาม พระราชดำริฯ ในขั้นนี้ เพื่อพิจารณาขั้นตอนในการจัด กิจกรรม การวัดผลและการประเมินผลการเรียน ปัญหา ข้อขัดข้อง อุปสรรค การทดลองหาประสิทธิภาพของ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล (Reflection)

การดำเนินการ ผู้วิจัยได้ประเมินผลรวมของทุก ขั้นตอน เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตลอดจนข้อเสนอแนะต่างๆ สำหรับนำไปปรับปรุงในส่วน ที่ยังบกพร่อง เพื่อให้ได้รูปแบบการพัฒนาทักษะการสอน ตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะสำหรับครูใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษา นครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ ฉบับสมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ
2. แบบประเมินทักษะการสอนครูด้านการ จัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ
3. แบบสอบถามความพึงพอใจของครู
4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลใน 2 มิติ ได้แก่

1. การจัดการทำข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ได้ใช้ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาทักษะการ สอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะฯ เพื่อให้ข้อมูลหรือการตรวจสอบข้อมูลมีคุณภาพจึงได้ใช้ วิธีการตรวจสอบหลายมิติ (Triangulation) ได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 การตรวจสอบหลายมิติด้านข้อมูล (Data Triangulation) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกระบวนการ พัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษา นครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ ทุกขั้นตอน ขึ้นสะท้อน สภาพทั่วไป วางแผน ปฏิบัติ สังเกต และสะท้อนผล จาก กลุ่มบุคคลที่ต่างกัน คือ ผู้วิจัย คณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลสอดคล้องกัน หรือแตกต่างกันมาก น้อยเพียงใด

1.2 การตรวจสอบหลายมิติด้านวิธีการ (Methodological Triangulation) ผู้วิจัยใช้เทคนิคหลาย วิธีในการรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธี สังเกต สทนทนาสอบถาม ใช้แบบประเมิน การจดบันทึก นำมาพิจารณาแต่ละประเด็นว่า เหมือนหรือแตกต่างกัน อย่างไร มีความ สัมพันธ์สอดคล้อง กันมากน้อยเพียงใด เพื่อนำมาสรุปผล

2. การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ข้อมูลจาก เครื่องมือแต่ละประเภทแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพตามลักษณะของข้อมูล แต่ละด้าน ดังนี้

2.1 นำข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบ สังเกตและแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ และตรวจให้คะแนน แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการบันทึก และสังเกตผู้วิจัยจะสรุปสาระสำคัญจากเนื้อความ คำพูด

ปรากฏการณ์ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติกิจกรรม นำมาจัดกลุ่มของข้อมูลแล้วนำเสนอโดยการเขียนเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1.1 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ครูมีปัญหาในเรื่องการดำเนินการสอนอย่างเป็นลำดับตามขั้นตอนของแผนการจัดการเรียนรู้ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลายไม่สามารถจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะการคิด เช่น การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ ฯลฯ ให้แก่ผู้เรียนไม่สามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูล และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองไม่สามารถจัดบรรยากาศการเรียนรู้อย่างดึงดูดความสนใจ ให้ผู้เรียนกระตือรือร้นก่อให้เกิดความสุขและสนุกสนานแก่ผู้เรียนและไม่สามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.2 ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี พบว่า ครูไม่ตระหนักและเห็นความสำคัญในการใช้สื่อในการเรียนการสอน ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนไม่สามารถนำสื่อไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้จริงไม่สามารถผลิตสื่อการเรียนการสอนได้ด้วยตนเอง ขาดแนวทางในการเลือกสื่อการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการจัดการเรียนรู้ไม่มีสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเพียงพอกับความต้องการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนไม่สามารถ

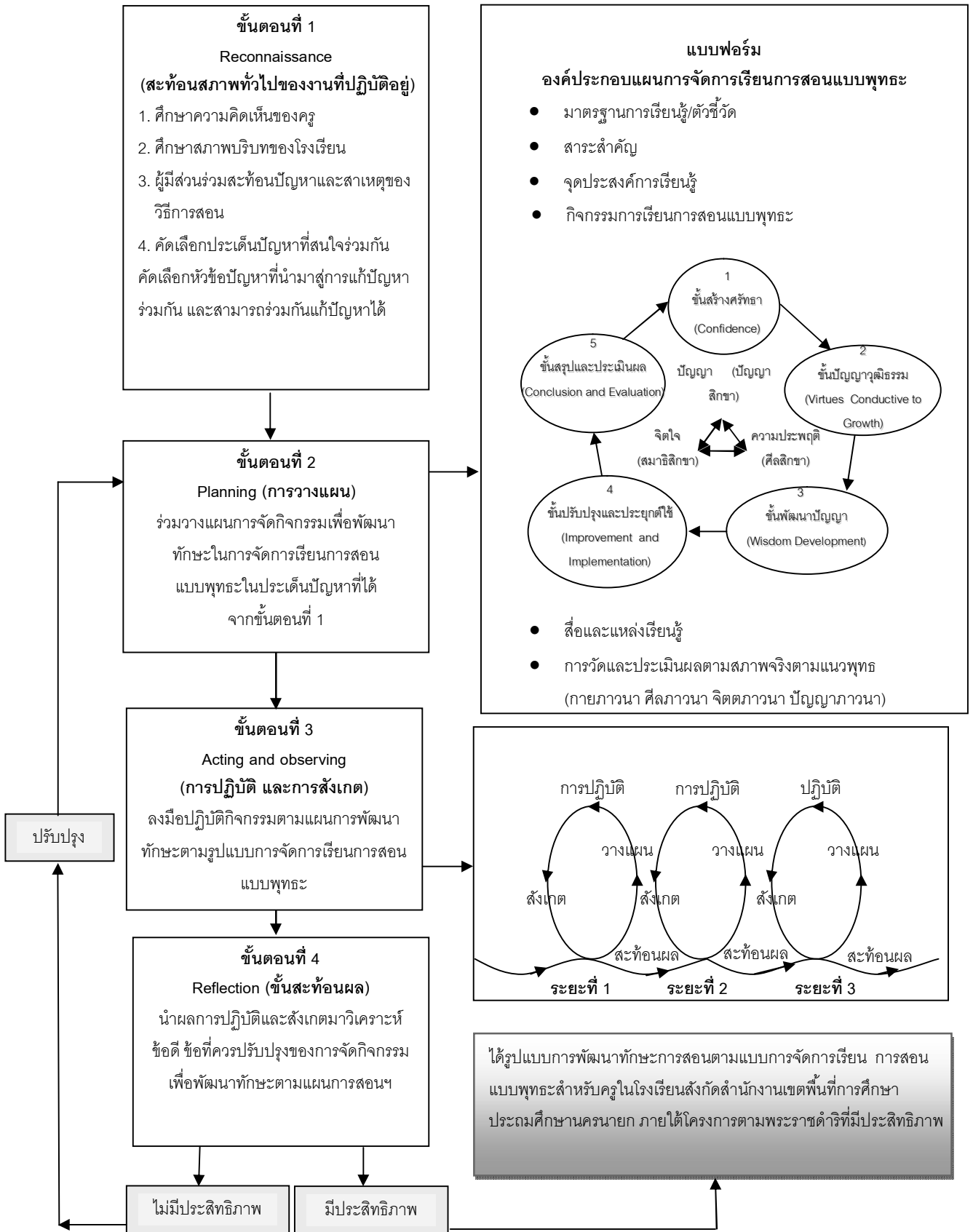
พัฒนาปรับปรุงสื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน

1.3 ด้านการวัดผลประเมินผล พบว่า ครูไม่มีวิธีการประเมินผลตามสภาพจริง การวัดผลไม่มีวิธีการประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ขาดการประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด/กิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผล และไม่มีเกณฑ์การประเมินชิ้นงาน/ภาระงานที่เหมาะสมในการสอน

2. การพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

2.1 ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเห็นว่า 1) ขั้นตอนต่างๆ ของการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ เหมาะสมมากที่สุด 2) การกำหนดวิธีดำเนินการในขั้นตอนการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ เหมาะสมมากที่สุด 3) การกำหนดขั้นตอนปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ ในห้องเรียน เหมาะสมมากที่สุด 4) การกำหนดวิธีดำเนินการในขั้นตอนการประเมินผลการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ เหมาะสมมากที่สุด 5) การกำหนดขั้นตอนปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ เหมาะสมมากที่สุด 6) การกำหนดวิธีดำเนินการในขั้นตอนการประเมินผลการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ เหมาะสมมากที่สุด 7) การกำหนดวิธีดำเนินการในขั้นตอนการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ เหมาะสมมากที่สุด 8) การกำหนดวิธีดำเนินการในขั้นตอนการประเมินผลการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ เหมาะสมมากที่สุด 9) การกำหนดวิธีดำเนินการในขั้นตอนการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ เหมาะสมมากที่สุด

2.2 ได้รูปแบบของการพัฒนาทักษะการสอน
ตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครู
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ดังภาพประกอบ 1 มีดังนี้

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ

จากภาพประกอบ 1 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ มีรายละเอียดองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

1. มาตรฐานการเรียนรู้ คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในการศึกษา และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา

2. ตัวชี้วัด คือ สิ่งที่นักเรียนต้องรู้ (ความรู้) สิ่งที่นักเรียนต้องปฏิบัติได้ (ทักษะกระบวนการ) และต้องแสดงให้เห็นเป็นคุณลักษณะหรือพฤติกรรมประจำตัวที่คงทนถาวร

3. สาระสำคัญ คือ แนวความคิดรวบยอด และหลักการที่สำคัญที่ได้นำมาจัดลำดับความคิดเพื่อจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แนวความคิดหลักเหล่านี้จะตรงตามมาตรฐาน/สาระการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น

4. จุดประสงค์การเรียนรู้ คือ ส่วนที่แสดงสมรรถภาพหรือผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ได้รับการสอนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวพุทธะ มีลักษณะการหลอมรวมทางด้านพฤติกรรม (ศีล) ด้านจิตใจ (สมาธิ) และด้านความรู้ ความคิด และการปฏิบัติ (ปัญญา)

5. สาระการเรียนรู้ คือ เนื้อหาสาระที่สรุปไว้ในแต่ละกิจกรรม เพื่อให้ครูผู้สอนได้นำไปสอนหรือสรุปให้ผู้เรียนหลังจากทำกิจกรรมแล้ว

6. กิจกรรมการเรียนการสอน คือ การจัดการเรียนการสอนมีลักษณะการจัดโดยการนำความรู้ความเข้าใจในสาระการเรียนรู้ต่างๆ เข้ามาเชื่อมโยงกับหลักพุทธธรรมซึ่งประกอบด้วย หลักกัลยาณมิตรหลักพรหมวิหาร 4 หลักโยนิโสมนสิการ หลักไตรสิกขา และหลักอิทธิบาท 4 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมุ่งศึกษาแก้ปัญหา หรือแสวงหาความรู้ความเป็นองค์รวม โดยผู้สอนจัดการสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโฆสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตร เอื้อในการพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงปัญญา ทั้งนี้การพัฒนานักเรียนดังกล่าวจัดผ่านระบบ

ไตรสิกขาที่นักเรียนได้ศึกษาปฏิบัติอบรมทั้งศีล (Morality) หรือพฤติกรรม หรือวินัยในการดำเนินชีวิตที่งดงามสำหรับตนเองและสังคม สมาธิ (Concentration) หรือด้านการพัฒนาจิตใจที่มีคุณภาพ มีสมรรถภาพ มีจิตใจที่ตั้งมั่นเข้มแข็งสงบสุข ตลอดจนมีสุขภาพจิตที่ดี และปัญญา (Wisdom) ที่มีความรู้ที่ถูกต้อง มีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาที่แยบคาย (โยนิโสมนสิการ) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนตามแนวพุทธะ ได้กำหนดขั้นตอนการเรียนการสอนไว้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างศรัทธา ขั้นที่ 2 ขั้นปัญญา วุฒิธรรม ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาปัญญา ขั้นที่ 4 ขั้นปรับปรุงและประยุกต์ใช้ และขั้นที่ 5 ขั้นสรุป และประเมินผล

7. สื่อและแหล่งเรียนรู้: เป็นวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และเป็นส่วนที่แสดงถึงแหล่งศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมทั้งสำหรับผู้สอนและผู้เรียน โดยอาจเป็นสถานที่ บุคคล เอกสาร Website บทเรียนสำเร็จรูป หรือ e-book เป็นต้น

8. การวัดและประเมินผล: เป็นส่วนที่มุ่งให้ครูได้ศึกษาพัฒนาการของผู้เรียน โดยการสังเกตพฤติกรรม และการตรวจสอบผลงานของผู้เรียนทั้งในลักษณะรายบุคคล รายกลุ่ม และทั้งชั้นเรียน ซึ่งในการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามแนวพุทธะ มีการวัดและประเมินผลซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ พฤติกรรมกาย (กายภาวนา) ทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ปัญญาภาวนา)

9. บันทึกลับสอน: เป็นส่วนที่ให้ผู้สอนบันทึกปรากฏการณ์ที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผู้สอนต้องทำหน้าที่เป็นนักวิจัยในชั้นเรียน ที่สามารถบันทึกเรื่องราวต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

10. ข้อเสนอแนะ: เป็นส่วนที่ให้ผู้สอนตระหนักว่าต้องเตรียมการอะไรบ้างก่อนดำเนินการสอน ขณะสอนต้องกระทำหรือเฝ้าระวังสิ่งใดและเมื่อสอนเสร็จต้องดำเนินการอย่างไร พร้อมทั้งระบุทางเลือกต่างๆ หรือข้อจำกัดหรือข้อพึงระวังหรือข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. การศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผลการประเมินความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ ก่อนการพัฒนา ครูผู้สอนมีความคิดเห็นการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ อยู่ในระดับปานกลาง ($X = 2.59$) หลังการพัฒนาครูผู้สอนมีความคิดเห็นการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ อยู่ในระดับมาก ($X = 3.55$)

4. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนโดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนโดยใช้การจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พบว่า ในภาพรวมความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอน (การจัดเรียงลำดับกิจกรรม, ระดับความยากง่ายของกิจกรรม, ปริมาณของกิจกรรมที่จัดในชั้นเรียน, ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม) อยู่ในระดับดี และในภาพรวมความเหมาะสมของขั้นตอนการเรียนการสอน (การนำเข้าสู่บทเรียน, ลำดับขั้นตอนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหาและเวลา, การอธิบายและการยกตัวอย่างของผู้สอนทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ดี, การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม, การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย, การใช้การประเมินผลอย่างหลากหลาย มีการสังเกต การซักถาม การทดสอบและ

การตรวจผลงาน, การตรวจงานของผู้สอนมีการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงงานของผู้เรียน) อยู่ในระดับดี และในภาพรวมผลที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียน (ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น, ผู้เรียนสามารถอธิบายขั้นตอนการเรียนรู้ของตนเอง, ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง, ผู้เรียนมีพัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคม ปัญญาที่ดี) อยู่ในระดับดี

อภิปรายผล

การพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ ผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. การพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายกภายใต้โครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ มีลักษณะที่ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ คือมีคะแนนเฉลี่ย 5.00 ซึ่งถือว่าเหมาะสมมาก อาจเนื่องมาจาก การพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ มีลักษณะเป็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดปรัชญาการศึกษาแนวพุทธ ซึ่งเป็นแนวทางการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของนักเรียนอย่างเป็นระบบกระบวนการ และใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อนักเรียน ที่สามารถทำให้นักเรียนสามารถถ่ายโยงการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ Beane.

(1991: 9) ที่กล่าวถึงการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบ การจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้ โครงการตามพระราชดำริฯ ว่าเป็นการสร้างความรู้และ ประสบการณ์ขึ้นใหม่ในลักษณะของการผสมผสานเนื้อหา ที่จำเป็นในชีวิตจริงของนักเรียนเข้าด้วยกันทั้งหมดเพื่อให้ สอดคล้องกับความต้องการและสภาพชีวิตจริงของนักเรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของนักเรียนเรียนเป็นสำคัญ (Teavess & Revore. 1990: 9)

นอกจากนี้ รูปแบบการพัฒนาทักษะการสอน ตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ ที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบ การจัดการเรียนการสอนที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาเชื่อมโยงกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถือเป็น กระบวนการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวมรอบ ด้านสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยฝึกกิจกรรมต่างๆ ตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่ควบคู่ไปกับการคำนึงถึง เรื่องความประพฤติที่ถูกต้องในการเรียน (ศีล) จิตใจที่ มั่นคง มุ่งมั่น (สมาธิ) และใช้สติปัญญาในการพิจารณา ไตรตรองอยู่เสมอ (ปัญญา) ซึ่งถือเป็นกระบวนการพัฒนา ผู้เรียนที่สมบูรณ์ที่ใช้ไตรสิกขาในการพัฒนานักเรียน จึงส่งผลให้รูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบ การจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้ โครงการตามพระราชดำริฯ ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตาม เกณฑ์ คือ มีคะแนนเฉลี่ย 5.00 ซึ่งถือว่าเหมาะสมมาก สามารถนำไปใช้พัฒนานักเรียนได้จริง

2. การศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อ การพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการ สอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พบว่า การพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการ สอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ ยังเป็นกระบวนการที่ผู้สอนจัดขึ้นเพื่อวางเงื่อนไข และ เตรียมสถานการณ์ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยน พฤติกรรมตามที่ผู้สอนกำหนด เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สอน นำไปใช้สอนเพื่อช่วยให้นักเรียนได้ข้อมูลความรู้ ความคิด ทักษะ ค่านิยม วิธีคิด และแสดงออกถึงความสามารถที่ จะเรียนรู้ให้บรรลุผลตามเป้าหมายได้โดยง่าย และมี ประสิทธิภาพมากขึ้น (Joyce and Weil, 1996 : 7; Regolith, 1983: 4) จึงส่งผลให้ผลการพัฒนาพฤติกรรมการเรียน ด้านกาย (กายภาวนา) ด้านทักษะทางสังคม (ศีลภาวนา) และด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) ของนักเรียนที่พึงประสงค์ จากการประเมินสูงขึ้นตามมาตรฐานที่กำหนด นอกจากนี้ ผลการประเมินความคิดเห็นของครูต่อการพัฒนาทักษะ การสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ หลังการ พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนการพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ ระดับ .01 ทั้งในภาพรวมและราย อาจเนื่องมาจากการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการ สอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ มีลักษณะเด่นคือใช้กระบวนการที่ดำเนินการโดยใช้ไตรสิกขา ในการดำเนินกิจกรรมผ่านขั้นตอนการจัดการเรียน การสอนทั้ง 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างศรัทธา ขั้นที่ 2 ขั้นปัญญาอุคมิธรรม ขั้นที่ 3 ขั้นพัฒนาปัญญา ขั้นที่ 4 ขั้นปรับปรุงและประยุกต์ใช้ ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินผล ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวได้นำแนวคิดทฤษฎี หลักการ ตามแนว พุทธ และแนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เป็นสากลมาเป็น ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การเรียนรู้สิ่งที่ เป็นรูปธรรมและนามธรรม ของ เพียร์เจ (Carin, 1997: 38-40 cited in Piaget, 1965) การเรียนรู้โดยการค้นพบของ บรูเนอร์ (Bruner, 1960: 33) ที่กล่าวว่า การสอนให้คณะครูได้ เรียนรู้และเข้าใจอย่างจริงจังโดยใช้วิธีสอนที่เหมาะสม ผู้สอนจะต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับ ความสามารถ ทำเนื้อหาวิชาให้สัมพันธ์ต่อเนื่องกันไป และ

วิธีสอนที่มุ่งให้ค้นพบด้วยตนเองทำให้คณะครูที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้คงทน เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ได้ดี และสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างเสริมความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ของ Vygotsky (Nicholl, 1998 ; cited in Vygotsky) ที่กล่าวว่าผู้พัฒนาต้องให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ในฐานะเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาการทางสมองเน้นพัฒนาการที่เหนือความสามารถปัจจุบัน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้สามารถพัฒนาคณะครูที่เข้าร่วมกิจกรรมไปสู่การพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ ของตนเองได้สูงขึ้น (วีรยุทธ วิเชียรโชติ, 2548; กิตติชัย สุธาสิโนบล. 2553)

3. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พบว่า ผลการประเมินความคิดเห็นของนักเรียนต่อการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 3 รายการ พบว่า ในรายการความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับดี 4 เรื่อง คือ การจัดเรียงลำดับกิจกรรมระดับความยากง่ายของกิจกรรม ปริมาณของกิจกรรมที่จัดในชั้นเรียน และระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมในรายการความเหมาะสมของขั้นตอนการเรียนการสอน นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับดี 5 เรื่อง คือ การนำเข้าสู่บทเรียน ลำดับขั้นตอนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหาและเวลา การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การใช้การประเมินผลอย่างหลากหลาย มีการสังเกต การซักถาม การทดสอบ และการตรวจผลงาน การตรวจงานของผู้สอน มีการเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงงานของ

นักเรียน นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับดีมาก 2 เรื่อง คือ การอธิบายและการยกตัวอย่างของผู้สอนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้ดี การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ในรายการผลที่นักเรียนได้รับจากการเรียน นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับดี 4 เรื่อง คือ ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น นักเรียนสามารถอธิบายขั้นตอนการเรียนรู้ของตนเอง นักเรียนได้รับประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองนักเรียนมีพัฒนาการทางกาย อารมณ์ สังคม ปัญญาที่ดีอาจเนื่องมาจากการแสดงตนเองในการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนมีค่ามากกว่าคำสอน เป็นคำพูดที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนตามแบบการเรียนการสอนแบบพุทธะได้เป็นอย่างดี ดังนั้นความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีระหว่างครูกับศิษย์ โดยผู้สอนประพฤติตนให้ได้ชื่อว่ามีคุณภาพที่ดี (ศีล) มีจิตใจที่มั่นคง (สมาธิ) และมีภูมิรู้ที่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน (ปัญญา) นักเรียนจะสามารถซึมซับความเป็นผู้มีเมตตาและปรารถนาดีไปใช้กับตนเองและเผื่อแผ่ไปยังผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2547) ที่เห็นว่าถ้าครูผู้สอนรู้หลักและเข้าใจกลวิธีการสอนที่ดีก็จะสั่งสอนให้ศิษย์ (นักเรียน) มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และยังสอดคล้องกับ พระพุทธทาสภิกขุ (2535) ที่เห็นว่าถ้าผู้สอนยึดหลักการสอนตามแนวพุทธซึ่งมี 3 ส่วน คือ สอนให้เกิดความเข้าใจ ทำให้อุบายให้เกิดความเชื่อและเลื่อมใส มีตัวอย่างความสุขให้เห็น ทำให้เกิดความไว้วางใจอยากทำก็จะนำไปประสบความสำเร็จ ดังนั้น ผู้สอนจึงเป็นต้นแบบของนักเรียน โดยการทำให้ดูอยู่ให้เห็น เป็นให้ปรากฏ งดงามด้วยความดีงาม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นคุณค่า เกิดศรัทธาในตัวผู้สอน และทำให้เป็นศิษย์ที่อ่านสอนง่าย ไม่ก้าวร้าว แต่กลับเสริมสร้างกำลังใจในการเรียนให้กับนักเรียน นอกจากนี้การที่ครูอธิบายอย่างแจ่มชัด จัดการเรียนรู้อันหลากหลาย นักเรียนจึงเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น ผู้สอนจึงมีความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะในครั้งนี้

4. ประเด็นอื่นๆ รูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะสำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น จากการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผู้วิจัยพบว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวมีลักษณะแนวคิดที่ผสมผสานกันอย่างกลมกลืนโดยเฉพาะระบบการพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวพุทธ คือ ระบบไตรสิกขา กับหลักการดำเนินชีวิตตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานไว้ให้แก่ประชาชนชาวไทย มีความกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกันได้อย่างดียิ่ง กล่าวคือ เรื่องของศีลสอดคล้องกลมกลืนกับเรื่องของสามห่วง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เรื่องของสมาธิ สอดคล้องกลมกลืนกับเรื่องของเงื่อนไขคุณธรรมของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเรื่องของปัญญาตามแนวพุทธสอดคล้องกลมกลืนกับเรื่องของเงื่อนไขความรู้ ได้แก่ ของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานไว้ เมื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนจึงทำให้เกิดการบูรณาการผสมผสานกันอย่างลงตัว และมีประสิทธิภาพในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบันที่เป็นสังคมที่ต้องผสมผสานสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในชาติ และต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว นักเรียนจะมีความพร้อมกับการดำเนินชีวิตในบริบทสังคมไทยยุคปัจจุบันได้อย่างมีความสุขดำรงรักษาอัตลักษณ์ของความเป็นไทยให้ยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ

ที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ผลการวิจัย มีข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ ผลจากการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงตัวอย่างการดำเนินการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ ในระดับต่างๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน ระดับนโยบายที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการใช้นวัตกรรมที่เป็นแผนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนานักเรียน ในการเปลี่ยนแผนการศึกษาหรือนโยบายอื่นๆ ที่มีลักษณะการดำเนินการที่คล้ายคลึงกัน ในการเลือกใช้แนวทางในการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ ให้เหมาะสมในการเผยแพร่และขับเคลื่อนการศึกษาเป็นลำดับขั้น

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนผ่านการศึกษาด้วยการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของครู เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนผ่านการศึกษาด้วยการพัฒนาทักษะการสอนฯ ผลการศึกษาเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานระดับนโยบายและหน่วยงานระดับปฏิบัติ ในการใช้การมีส่วนร่วมของครูเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการศึกษาด้วยการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ

3. การเผยแพร่นวัตกรรมการพัฒนาทักษะการสอนฯ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าต้นแบบนวัตกรรมการพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอน

สอนแบบพุทธะยังมีข้อจำกัดในเรื่องการศรัทธาในความดีงามของศาสนาที่นำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการศึกษา และคู่มือการใช้ ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงส่วนของคู่มือ โดยปรับปรุงให้อ่านง่ายทำความเข้าใจได้ชัดเจนมีตัวอย่างแผนการจัดการเรียนการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะให้มากขึ้น เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและการนำไปใช้ในการเผยแพร่ต่อไป

4. การพัฒนาบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของครู ผลการวิจัยพบว่า สำนักงานการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาครูของประเทศ และเป็นหน่วยงานสำคัญในการกระจายองค์ความรู้ในเรื่องการจัดการศึกษาของประเทศ ยังไม่มีความเข้าใจในบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของครูอย่างทั่วถึง ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจแก่สำนักงานการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งในด้านความสำคัญของการศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดการ และพัฒนาการศึกษาอย่างถูกต้อง และทั่วถึงเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา และคณะครูของประเทศต่อไปในอนาคต

5. การสร้างศรัทธาให้กับคณะครูในการพัฒนาทักษะการสอนฯ จะต้องเป็นประโยชน์ที่ดีด้วยการเป็นกัลยาณมิตร ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ที่มีความหมาย ถ้าหากไม่สามารถทำได้ จะไม่ได้รับความร่วมมือจากนักเรียนเท่าที่ควร ดังนั้น จึงต้องกระตุ้นปลุกเร้า และสร้างศรัทธาที่ดีงามให้กับคณะครูด้วยความเป็นกัลยาณมิตร และจะต้องคงความเป็นกัลยาณมิตรด้วยความจริงใจตลอดเวลาเพื่อการมีส่วนร่วมในการนำแผนการจัดการเรียนการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การพัฒนาทักษะการสอนตามแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพุทธะ สำหรับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ ที่พัฒนาขึ้น จุดสำคัญอยู่ที่

กระบวนการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ซึ่งมีลักษณะที่เชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควรทำการวิจัยเพื่อบูรณาการการจัดการเรียนการสอนตามแบบพุทธะกับการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตไป และขยายผลสู่โรงเรียนปกติในประเทศ ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกให้เกิดความยั่งยืน

2. ควรศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครองและนักเรียนในการพัฒนาการจัดการศึกษาภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ

3. ควรศึกษากระบวนการเสริมสร้างและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาภายใต้โครงการตามพระราชดำริฯ ในมิติของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ร่วมกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน

บรรณานุกรม

- กิตติชัย สุธาสิโนบล. (2554). **การจัดการศึกษาตามแนวพุทธ ก้าวสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์**. ราชบุรี : ธรรมรักษ์การพิมพ์.
- กิตติชัย สุธาสิโนบล. (2555). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามแนวพุทธเพื่อสะท้อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในบริบทแห่งสังคมไทยยุคปัจจุบัน**. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (อัคราณา)
- ทีศนา แคมมณี. (2551). **ศาสตร์การสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). **การพัฒนาการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.
- ปราณี โพธิสุข. (2546). **การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม**. วารสารวิจัยวิทยาการวิจัย 16 (3): 456-472.
- ปรีชา เดชศรี. (2544). (เมษายน-มิถุนายน 13) "Inquiry ที่ท่านเข้าใจเป็นอย่างนี้หรือไม่," วารสาร สสวท. 29 (1): 15-16.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2538). **พุทธธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2546). **พุทธวิธีในการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์สวย จำกัด.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2547). **โรงเรียนต้องช่วยสังคมไทยอนุรักษ์ความเจริญทางจิตใจ และก้าวไป**
ในปัญญา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด.
- พระพุทธทาสภิกขุ. (2535). **คู่มือมนุษย์ฉบับสมบูรณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2546). **สู่การศึกษาแนวพุทธ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวย จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2547). **รู้หลักก่อนแล้วศึกษาและสอนให้ได้ผล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2550). **สภาวะองค์กรรวมแนวพุทธ**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ (1987) จำกัด.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชาย โพธิสิตา. (2547). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- วีรยุทธ วิเชียรโชติ. (2548) **เทคนิคการเรียนการสอนแบบอารยวิถี ในกระบวนการวิจัยเพื่อการพัฒนา "เบญจลักษณะ" ในแนวพุทธศาสตร์**. กรุงเทพฯ : ก้าวใหม่.
- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2551). **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๙**. กรุงเทพฯ : สายธุรกิจโรงพิมพ์
- Beane, J. (1991, October). "The middle school: The natural home of integrated curriculum," *Educational Leadership*. 49(2): 9-13.
- Carin, A.A. (1997). *Teaching modern science*. 7th ed. New jersey: Prentice-Hall.
- Fogarty, R. (2002). *How to Integrate the curricula*. 2nd ed. University of Massachusetts: Corwin Press.
- Gemell, A. E. (2001). *Instructional systems design model* (Online).
www.ceo.cudenver.edu/~amie-gemimell/idmodel.html, April 10, 2008.

- Joyce, B.R., Weil, M. & Calhoun, E. (2004). **Models of teaching**. 7th ed. Boston: Allyn&Bacon.
- Kemmis, S. & McTaggart, R. (1990). **The action research planner**. 3rd ed. Victoria: Deakin University Press.
- Kold, D. A. (1984). **Experiential learning**. New Jersey: Prentice-Hall.
- Nicholl, T. (1998). **Vygotsky** (Online). Available: <http://www.massey.ac.nz/~alock/virtual/trishvyg.html>.
- Piaget, J. (1965). **The moral judgment of the child**. New York: The Free Press.
- Reigeluth, C.M. (1983). **Instructional-design theories and models: An overview of their current status**.
New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Travess, D.P. & Revore, R.W. (1990). **Foundational of educations : becoming a teacher**. 2nd ed. Englewood Cliffs. N.I.: Prentice-Hall.
- UNDP, (1997). **Concepts and theories of his majesty the king on development**. In Commemoration of the 50th Anniversary of King Bhumibol Adulyadej's Accession to the Throne. United Nations Development Programme, Bangkok: Keen Publishing.
- UNDP, (2007). **Thailand human development report 2007 sufficiency economy and human development**. United Nations Development Programme, Bangkok: Keen Publishing.